

HỒ SƠ ỨNG CỬ QUỐC GIA
ĐỀ TRÌNH UNESCO GHI DANH VÀO DANH SÁCH DI SẢN VĂN HOÁ PHI VẬT THỂ
ĐẠI DIỆN CỦA NHÂN LOẠI

VÕ CỔ TRUYỀN BÌNH ĐỊNH

BÁO CÁO KIỂM KÊ

Hà Nội – 2025

BÁO CÁO KIỂM KÊ KHOA HỌC VÕ CỔ TRUYỀN BÌNH ĐỊNH

I. Thời gian kiểm kê và cập nhật báo cáo kiểm kê: 4/2024-03/2025

II. Địa điểm kiểm kê:

Công việc kiểm kê và cập nhật thông tin được thực hiện tại những địa bàn có thực hành Võ cổ truyền Bình Định thuộc 11 huyện, thị xã, thành phố trong tỉnh Bình Định, trong đó có nhiều làng võ, dòng võ và các thế hệ võ sư.

II. Đơn vị thực hiện và cập nhật báo cáo kiểm kê

- Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bình Định
- Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định cùng các nghệ nhân, đại diện các võ đường, Câu lạc bộ võ tại tỉnh Bình Định.

III. Phương pháp thực hiện

1. Tổ chức tập huấn

- Mục đích của chương trình tập huấn là cung cấp đầy đủ thông tin và nhiệm vụ của chủ thể thực hành trong việc xây dựng hồ sơ di sản văn hóa phi vật thể Võ cổ truyền Bình Định đệ trình UNESCO ghi danh trong Danh sách di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại.

- Nội dung: Nói rõ về mục đích ghi danh di sản của Công ước 2003 và công tác xây dựng hồ sơ cần sự phối hợp của cộng đồng trong suốt quá trình triển khai các nhiệm vụ của hồ sơ, đặc biệt những thông tin chi tiết về nhận diện, thực trạng, người thực hành và những biện pháp bảo vệ di sản tại cộng đồng để đưa vào báo cáo kiểm kê và hồ sơ di sản.

- Thành phần tham gia tập huấn: Các đại võ sư, võ sư, võ sinh từ các võ đường, câu lạc bộ võ thuật; Trung tâm võ thuật cổ truyền Bình Định và các hiệp hội võ; Đại diện của các cơ quan quản lý văn hóa cấp tỉnh, huyện và xã.

2. Điền dã, thu thập tư liệu, lấy phiếu kiểm kê trực tiếp tại các Võ đường, Câu lạc bộ Võ cổ truyền Bình Định

Thực hiện các chuyến nghiên cứu điền dã, sưu tầm thông tin, tư liệu và triển khai lấy phiếu kiểm kê, tập trung ở một số võ đường tại huyện Tây Sơn, thị xã An Nhơn, huyện Tuy Phước, thị xã Hoài Nhơn, huyện Hoài Ân, thành phố Quy Nhơn. Đại diện các võ đường, các cộng đồng đã tham gia tích cực, cung cấp thông tin và chia sẻ hiểu biết về giá trị, vai trò, ý nghĩa của di sản trong đời sống văn hóa - xã hội của người Bình Định. Đại diện cộng đồng tự nguyện với sự hiểu biết đầy đủ đã điền vào phiếu kiểm kê để nhận diện và cung cấp hiện trạng thực hành, các biện pháp bảo vệ di sản Võ cổ truyền Bình Định.

IV. Nội dung báo cáo kiểm kê

1. Tên gọi của di sản

- Tên gọi chính thức: Võ cổ truyền Bình Định
- Các tên gọi khác: Võ Tây Sơn, Võ cổ truyền Tây Sơn Bình Định.

2. Loại hình di sản

Căn cứ Khoản 1, Điều 4, Chương II của Thông tư số 04/2010/TT- BVHTTDL ngày 30-6-2010 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Quy định việc kiểm kê di sản văn hóa phi vật thể thì Võ cổ truyền Bình Định thuộc về loại hình “Nghệ thuật trình diễn dân gian.”

3. Không gian địa lý của di sản

Võ cổ truyền Bình Định được thực hành ở nhiều địa bàn ở tỉnh Bình Định. Các võ đường, các câu lạc bộ tập trung ở 11 địa phương, bao gồm 2 thị xã, 8 huyện và 1 thành phố trong tỉnh Bình Định: Thị xã Hoài Nhơn và Hoài Ân; huyện Phù Mỹ, Phù Cát, An Nhơn, Tuy Phước, Tây Sơn, Vĩnh Thạnh, Vân Canh, An Lão và thành phố Quy Nhơn. Võ cổ truyền Bình Định phát triển gắn với một số làng võ cổ truyền như: làng Thuận Truyền, làng An Vinh (huyện Tây Sơn), làng An Thái (thị xã An Nhơn).

4. Nhận diện Võ cổ truyền Bình Định

Võ cổ truyền Bình Định được hình thành và phát triển qua nhiều thế kỷ trong các cộng đồng làng xã tại Bình Định. Môn võ này không chỉ phản ánh truyền thống võ thuật đặc trưng của vùng đất mà còn là biểu hiện của tri thức dân gian, lịch sử và bản sắc văn hóa địa phương. Theo dòng chảy thời gian, võ cổ truyền Bình Định tồn tại dưới nhiều dòng và phái võ khác nhau, gắn liền với các cộng đồng, dòng họ. Đến thế kỷ XVIII, bên cạnh việc thực hành trong dân gian, võ cổ truyền Bình Định còn được các tướng lĩnh, võ quan của vua Quang Trung sử dụng để huấn luyện binh sĩ, rèn luyện sức khỏe và tự vệ. Ngày nay, tại nhiều võ đường ở Bình Định, Hoàng đế Quang Trung (1753–1792) được tôn vinh như một trong những vị tổ võ, thể hiện sự gắn kết giữa võ thuật và truyền thống lịch sử dân tộc.

Nguyên lý cốt lõi của võ cổ truyền Bình Định dựa trên sự kết hợp giữa thủ pháp và tấn pháp, với nguyên tắc “thủ bất ly thân, túc bất ly địa” (tay không rời thân, chân không rời đất). Một đặc điểm nổi bật của môn võ này là hệ thống bài quyền được truyền dạy kèm theo lời thiệu dưới dạng thơ hoặc văn xuôi, giúp người học dễ dàng ghi nhớ và nắm vững kỹ thuật. Võ cổ truyền Bình Định hướng đến phát triển toàn diện cả thể chất và tinh thần cho người tập, không phân biệt giới tính hay độ tuổi, góp phần bồi dưỡng sức khỏe, sự kiên trì, tự tin và đạo đức võ học.

Bên cạnh vai trò là một hình thức rèn luyện thể chất và võ thuật, võ cổ truyền Bình Định mang đậm giá trị văn hóa, xuất hiện trong nhiều loại hình nghệ thuật và nghi lễ truyền thống như hát bội, múa lân, bả trạo, cũng như trong các lễ hội quan trọng của cộng đồng như lễ hội Đống Đa – Tây Sơn, lễ nhập môn, lễ cầu ngư hay lễ hội Đổ

Giàn. Ngoài ra, võ cổ truyền còn gắn liền với y học cổ truyền thông qua các phương pháp luyện tập và chữa trị theo nguyên lý “y võ hợp nhất”.

Hiện nay, Võ cổ truyền Bình Định đã được đưa vào chương trình giảng dạy ở các cấp học nhằm giáo dục thể chất và đạo đức cho học sinh. Đồng thời, võ cũng được nhiều người, đặc biệt là phụ nữ lớn tuổi, lựa chọn như một phương pháp dưỡng sinh để rèn luyện thân – tâm – trí. Là một kho tàng tri thức phong phú về lịch sử, văn hóa và con người Bình Định, võ cổ truyền được ví như “máu thịt” của vùng đất này. Tinh thần thượng võ, sự kiên cường, bất khuất của người Bình Định được thể hiện rõ nét qua những bài quyền, những thế võ đặc trưng như “roi Thuận Truyền, quyền An Thái”, vốn đã trở thành biểu tượng của di sản võ thuật nơi đây. Với những giá trị vượt thời gian, võ cổ truyền Bình Định tiếp tục được bảo vệ và phát huy, góp phần xây dựng một xã hội nhân văn, đoàn kết và giàu bản sắc văn hóa.

5. Chủ thể của di sản Võ cổ truyền Bình Định

Chủ thể và người thực hành Võ cổ truyền Bình Định hiện nay là các nghệ nhân, võ sư, võ sinh, cả nam và nữ, ở nhiều lứa tuổi, thuộc 175 võ đường, câu lạc bộ với khoảng 5.000 người luyện tập thường xuyên. Trong đó, một số dòng võ tiêu biểu gắn với tên tuổi của nhiều đại võ sư, võ sư như dòng võ họ Hồ (5 đời) ở Thuận Truyền, họ Nguyễn, họ Trần ở An Vinh, họ Phan ở Bình Nghi (huyện Tây Sơn), họ Trương ở Phước Sơn (4 đời), họ Hà ở Phước An (huyện Tuy Phước), họ Trương, họ Lâm, họ Diệp ở An Thái (3 đời), họ Đinh, họ Lý (3 đời) ở Đập Đá (thị xã An Nhơn), họ Trương ở Mỹ Hòa (huyện Phù Mỹ).

Một số đại võ sư, võ sư như nghệ nhân nhân dân có nhiều đóng góp trong phát triển các dòng võ và trao truyền võ cho thành viên cộng đồng, cho thế hệ kế tiếp, tiêu biểu hai nghệ nhân như Đại võ sư Hồ Sừng (sinh năm 1938) và Đại võ sư Lê Xuân Cảnh (sinh năm 1938), và 7 nghệ nhân ưu tú như Đại võ sư Trương Văn Vịnh (sinh năm 1935), Đại võ sư Huỳnh Lào (sinh năm 1930), Võ sư Lâm Ngọc Ánh (sinh năm 1955), Võ sư Lý Xuân Vân (sinh năm 1965), Võ sư cao cấp Thái Hùng Vinh (sinh năm 1974), Võ sư cao cấp Võ Thanh Hùng (sinh năm 1971), Võ sư cao cấp Võ Thanh Lương (sinh năm 1971).

Các võ sư, đặc biệt là trưởng các võ đường và câu lạc bộ, là những người có trách nhiệm trong việc truyền dạy và thực hành di sản võ, gồm cả võ thuật, võ đạo và võ y. Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định, Liên đoàn Võ thuật cổ truyền Bình Định, Hội Võ thuật ở các địa phương, các ngôi chùa, các trường học, các hiệp hội võ thuật cũng đóng vai trò quan trọng trong thực hành và truyền dạy Võ.

Bảng tổng hợp võ đường, câu lạc bộ võ, số lượng võ sư, võ sinh Võ cổ truyền Bình Định tập luyện thường xuyên

(Số liệu thống kê ngày 03/03/2025 của Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định)

TT	Đơn vị	Số lượng Võ đường, Câu lạc bộ	Số lượng Võ sư trở lên	Số lượng chuẩn Võ sư	Số lượng trợ giáo	Số lượng Võ sinh tập luyện thường xuyên

1	Hoài Nhơn	09	07	04	03	660
2	Hoài Ân	02	02	00	01	47
3	Phù Mỹ	14	07	04	17	710
4	Phù Cát	25	07	09	09	540
5	An Nhơn	29	31	29	48	1085
6	Tuy Phước	35	21	04	43	694
7	Tây Sơn	32	39	29	94	440
8	Vĩnh Thạnh	02	02	00	02	40
9	Vân Canh	01	00	00	01	30
10	An Lão	01	01	00	00	25
11	Quy Nhơn	25	19	31	36	728
Tổng cộng		175	136	110	254	5000

6. Sự phát triển của Võ cổ truyền Bình Định

Võ cổ truyền Bình Định gắn liền với lịch sử mở cõi và sự giao thoa văn hóa giữa người Việt và các tộc người bản địa. Quá trình phát triển của Võ cổ truyền Bình Định phản ánh tinh thần thượng võ và sự khéo léo trong việc thích nghi, sáng tạo để đáp ứng nhu cầu tự vệ và rèn luyện sức khỏe của con người Bình Định. Qua quá trình di cư và hòa nhập của người Việt từ các vùng miền vào vùng duyên hải Nam Trung bộ, cùng với hành trang văn hóa, họ mang theo các bài võ để tự vệ trong cuộc sống. Trong môi trường mới, người Việt đã tiếp thu và kết hợp với tinh hoa võ thuật của các tộc người bản địa nơi đây như người Chăm và một số dân tộc khác.

Sự phát triển của Võ cổ truyền Bình Định gắn với các nhân vật tinh thông võ nghệ, tượng trưng cho tinh thần thượng võ và lòng nhân nghĩa. Đồng thời, sự phát triển của võ cũng gắn với phong trào nông dân, cuộc khởi nghĩa Tây Sơn giải phóng dân tộc vào thế kỷ XVIII. Võ Tây Sơn không chỉ kế thừa tinh hoa võ thuật truyền thống mà còn sáng tạo và hệ thống hóa các bài võ dùng trong tự vệ, gìn giữ các vùng đất và giữ yên bờ cõi. Các bài quyền, binh khí như Hùng kê quyền, Song phượng kiếm, và đại đao trở thành những bài võ kinh điển.

Trải qua các giai đoạn thăng trầm của lịch sử đất nước, nhiều dòng võ cổ truyền ở Bình Định vẫn âm thầm tồn tại, được truyền dạy trong các gia đình, dòng họ, trong

các ngôi chùa và trong các làng xã. Võ Bình Định còn được sử dụng để bảo vệ xóm làng, duy trì an ninh trật tự trong cộng đồng. Nhiều bài quyền và binh khí đã được truyền dạy cho đội ngũ dân quân để tự vệ, góp phần quan trọng vào việc bảo vệ xóm làng.

Từ khi Đổi mới (1986) đến nay, Võ cổ truyền Bình Định được phục hồi và phát triển mạnh mẽ. Nhiều võ đường, câu lạc bộ võ được thành lập trên khắp các địa bàn của tỉnh Bình Định, thu hút đông đảo các võ sinh luyện tập. Các võ sư miệt mài trao truyền cho thế hệ trẻ trong cộng đồng và trong trường học. Hiện nay, cùng với việc thành lập, phát triển các câu lạc bộ tại các trường học thì võ còn được tập luyện trong các tầng lớp nhân dân, trong đó đã thành lập các câu lạc bộ dưỡng sinh dành cho đối tượng người cao tuổi, câu lạc bộ võ trong nhà chùa, trong Bộ chỉ huy Quân sự tỉnh dành cho cán bộ chiến sĩ, tại các trường Đại học, Cao đẳng dành cho sinh viên.

7. Đặc trưng của Võ cổ truyền Bình Định

Võ cổ truyền Bình Định là một biểu tượng đậm nét của tinh thần thượng võ và bản sắc văn hóa của miền đất võ. Đây không chỉ là một môn võ thuật mà còn là sự kết tinh của đạo đức, triết lý sống và giá trị nhân văn sâu sắc. Võ cổ truyền Bình Định bao gồm nhiều thành tố: võ đạo, võ lý, võ thuật, võ y, võ lễ, võ phục, võ nhạc. Điểm đặc trưng nổi bật là sự chú trọng vào đạo lý làm người, lấy việc học đạo trước khi học võ làm nền tảng. Tinh thần “thủ trước – công sau” không chỉ phản ánh nguyên tắc sử dụng võ để tự vệ mà còn thể hiện triết lý nhân văn, giúp người học võ hiểu rõ trách nhiệm đạo đức khi rèn luyện và sử dụng môn võ này.

Về mặt kỹ thuật, Võ cổ truyền Bình Định nổi bật với những bài quyền và các thế võ độc đáo, kết hợp sự linh hoạt, uyển chuyển với sức mạnh và tốc độ. Các thế võ tập trung vào lối đánh sử dụng chỏ, gối, cùng các đòn tấn công, tạo nên hiệu quả cao trong tự vệ. Binh khí trong võ cổ truyền Bình Định, như roi, côn, kiếm,... và các nông cụ lao động, như bừa cào, rìu,... thể hiện mối liên hệ mật thiết giữa võ thuật và cuộc sống thường nhật của người dân. Đặc biệt, các động tác võ thuật được mô phỏng từ hoạt động của thế giới tự nhiên và cuộc sống lao động, từ đó xây dựng các bài võ không chỉ để rèn luyện sức khỏe mà còn là nghệ thuật phòng thân và bảo vệ cộng đồng.

Một trong những yếu tố làm nên sự khác biệt của Võ cổ truyền Bình Định là có bài thiệu đi kèm với các thế võ. Các bài thiệu không chỉ là lời dẫn để dễ dàng ghi nhớ các thế võ, mà còn là biểu tượng văn hóa sâu sắc, giúp truyền tải triết lý võ học và tinh thần nhân văn. Võ lý của Bình Định lấy “Bát quái vi căn, Ngũ hành vi bản” làm nền tảng, nhấn mạnh sự hài hòa giữa con người và thiên nhiên, giữa sức mạnh và trí tuệ. Các bài quyền và kỹ thuật được xây dựng trên nguyên tắc: “Thủ bất ly thân, Túc bất ly địa” – vừa linh hoạt vừa vững vàng, thể hiện sự cân bằng giữa phòng thủ và tấn công.

8. Giá trị và chức năng của Võ cổ truyền Bình Định

Võ cổ truyền Bình Định là một di sản văn hóa phi vật thể có vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần, xã hội, thể hiện bản sắc và sự kế tục của cộng đồng địa phương. Võ cổ truyền Bình Định là một phương pháp rèn luyện thể chất toàn diện, giúp người tập nâng cao sức khỏe, sự dẻo dai, nhanh nhẹn và khả năng tự vệ. Qua quá trình tập luyện, người học võ không chỉ phát triển thể lực mà còn hình thành ý chí kiên định, tinh thần bền bỉ, kỷ luật và khả năng làm chủ cảm xúc.

Võ cổ truyền Bình Định mang giá trị giáo dục đạo đức và nhân cách, đề cao những phẩm chất như nhân, lễ, nghĩa, trí, tín. Các võ sinh, không phân biệt giới tính hay độ tuổi, được rèn luyện tinh thần khiêm cung, lòng trượng nghĩa, ý thức bảo vệ lẽ phải và thái độ sống hòa hợp với cộng đồng. Tinh thần võ đạo giúp người học hình thành tác phong kỷ luật, tinh thần trách nhiệm và bản lĩnh vững vàng để đối diện với thử thách trong cuộc sống. Người học võ lĩnh hội một hệ thống đạo đức, tôn sư trọng đạo, kính trên nhường dưới.

Võ cổ truyền Bình Định đóng vai trò kết nối cộng đồng, duy trì tinh thần đoàn kết giữa các thế hệ, dòng họ và cá nhân người thực hành võ. Việc truyền dạy, giao lưu và biểu diễn võ thuật không chỉ giúp duy trì di sản, mà còn tạo ra không gian tương tác, học hỏi và trao truyền giá trị văn hóa.

Tinh thần võ đạo được thể hiện rõ trong các nguyên tắc ứng xử xã hội như tôn trọng lẽ phải, bảo vệ kẻ yếu, sống nhân văn. Đây vừa là triết lý của môn võ, vừa là nền tảng đạo đức thấm sâu vào đời sống thường nhật của người dân Bình Định, góp phần xây dựng tinh thần cộng đồng, ý thức trách nhiệm xã hội.

Võ cổ truyền Bình Định có mối liên hệ mật thiết với các tập tục, nghi lễ và lễ hội truyền thống. Võ cổ truyền hiện diện trong các sự kiện quan trọng như lễ hội Đổng Đa – Tây Sơn, lễ nhập môn, lễ cầu ngư, lễ hội Đổ Giàn, góp phần duy trì không gian giao lưu văn hóa, bảo vệ những giá trị văn hóa, tinh thần đặc trưng của địa phương. Đồng thời, các bài quyền, bài thiệu và thế võ được xem như một kho tàng tri thức dân gian, phản ánh sự kết hợp giữa văn hóa dân gian, võ học và triết lý nhân sinh.

Võ cổ truyền Bình Định không chỉ tồn tại trong các võ đường, mà còn đi vào đời sống qua các hoạt động giao lưu võ thuật, biểu diễn trong các dịp lễ hội và những sự kiện văn hóa lớn, tạo nên một không gian văn hóa sống động, vừa là nơi gìn giữ di sản, vừa là sân chơi để người dân kết nối với nhau.

9. Đề xuất các biện pháp bảo vệ Võ cổ truyền Bình Định

9.1. Sự hỗ trợ của nhà nước, chính quyền và ngành văn hóa

- Luật Di sản văn hóa năm 2024 đã dành toàn bộ Chương II Bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể để nhấn mạnh và đề cao vai trò của cộng đồng, chủ thể di sản văn hóa phi vật thể;

- Chương trình mục tiêu quốc gia về phát triển văn hóa giai đoạn 2025-2035, trong đó dành nhiều nguồn lực cho hoạt động bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể;

- UBND tỉnh Bình Định ban hành Quyết định số 3818/QĐ-UBND ngày 28/10/2016 về việc phê duyệt đề án bảo vệ và phát huy võ cổ truyền Bình Định giai đoạn 2016 đến 2020, định hướng đến năm 2030.

- Nhà nước đã vinh danh 2 nghệ nhân nhân dân, bao gồm Đại võ sư Hồ Sừng (sinh năm 1938), Đại võ sư Lê Xuân Cảnh (sinh năm 1938) và 7 nghệ nhân ưu tú trong lĩnh vực Võ cổ truyền Bình Định bao gồm Đại võ sư Trương Văn Vịnh (sinh năm 1935), Đại võ sư Huỳnh Lào (sinh năm 1930), Võ sư Lâm Ngọc Ánh (sinh năm 1955), Võ sư Lý Xuân Vân (sinh năm 1965), Võ sư cao cấp Thái Hùng Vinh (sinh năm 1974), Võ sư cao cấp Võ Thanh Hùng (sinh năm 1971), Võ sư cao cấp Võ Thanh Lương (sinh năm 1971).

9.2. Tổ chức tập luyện, thực hành thường xuyên

- Các võ đường, câu lạc bộ tích cực, chủ động rèn luyện võ sinh, tham gia trình diễn, truyền dạy Võ cổ truyền Bình Định trong lễ hội truyền thống và trong các sự kiện văn hóa xã hội tại địa phương.

- Hằng năm, Sở Văn hóa và Thể thao tỉnh Bình Định, Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định tổ chức tập huấn các bài võ cổ truyền cho các võ sư, trưởng võ đường, tổ chức hội diễn, hội thi, liên hoan võ.

- Thường xuyên tổ chức các chương trình, Liên hoan, giao lưu tạo sân chơi trong việc trình diễn võ, tạo mối quan hệ chặt chẽ, gắn kết với các môn phái, võ đường, các đại võ sư, võ sư, võ sinh.

- Một số địa phương có phong trào tập luyện phát triển mạnh như huyện Tây Sơn, An Nhơn, Quy Nhơn, Tuy Phước, Hoài Nhơn... Mỗi đơn vị có hàng trăm đại võ sư, võ sư, huấn luyện viên miệt mài dạy võ và tổ chức sinh hoạt, biểu diễn võ. Đây là một sân chơi thu hút nhiều học sinh, thế hệ trẻ tham gia luyện võ và thực hành võ như là một phần của việc rèn luyện thể chất và tinh thần.

9.3. Trao truyền Võ cổ truyền Bình Định bằng các hình thức chính quy và phi chính quy

- Nghệ nhân, võ sư truyền dạy kỹ thuật, kỹ năng võ, võ đạo cho lớp trẻ, thành viên trong võ đường, câu lạc bộ, truyền dạy tại nhà, tại các thiết chế văn hóa như đình, chùa và nhà văn hóa thôn, xã.

- Hiện nay, tri thức và kỹ năng của Võ cổ truyền Bình Định, gồm tấn pháp, quyền pháp, cước pháp, y pháp và đạo pháp, được các võ sư trao truyền trực tiếp hàng ngày cho các thế hệ trong gia đình, dòng họ, võ đường, câu lạc bộ, trường học, các ngôi chùa trên khắp các địa bàn của tỉnh và tại Trung tâm Võ cổ truyền Bình

Định. Như được thực hành trong truyền thống, các võ sinh mới được cha mẹ đưa đến nhà thầy thụ lễ nhập môn, lễ tổ võ. Các tri thức, kỹ năng và tinh thần võ được khuyến khích sử dụng và phát huy trong mọi khía cạnh của đời sống.

- Tỉnh Bình Định triển khai chương trình giáo dục Hướng dẫn sử dụng di sản trong trường phổ thông do Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch và Bộ Giáo dục và Đào tạo đồng ban hành năm 2013 và Chỉ thị số 03/CT-UBND về việc đưa Võ cổ truyền Bình Định vào trường học trên địa bàn tỉnh.

- Các võ sư cùng với các giáo viên dạy thể dục phối hợp dạy Võ cổ truyền Bình Định cho học sinh ở các trường phổ thông như là một môn học ngoại khóa.

- Giáo dục di sản trong trường học trên địa bàn tỉnh đã được quan tâm với sự phối hợp liên ngành hiệu quả. Trung tâm Võ cổ truyền Bình Định đã phối hợp ban hành đưa Võ cổ truyền Bình Định vào giảng dạy ngoại khóa. Hàng năm có gần 1.000 giáo viên thể dục ở 03 cấp học được tập huấn để giảng dạy ngoại khóa trong các trường học và hướng dẫn 100% học sinh phổ thông tập luyện thường xuyên theo phân phối chương trình của Sở Giáo dục và Đào tạo (06 tiết/lớp ở 03 cấp học). Cơ sở vật chất, hệ thống sân bãi tập luyện đảm bảo cho việc giảng dạy tại nhiều cơ sở giáo dục được quan tâm, đầu tư. Nội dung Võ cổ truyền được đưa vào thi đấu tại Hội khỏe Phù Đổng các cấp đạt được nhiều kết quả khích lệ. Đội tuyển học sinh Bình Định tham gia thi đấu tại Giải Võ cổ truyền học sinh phổ thông toàn quốc hàng năm đạt nhiều thành tích ấn tượng.

9.4. Phục hồi, tư liệu hóa, số hóa và kiểm kê di sản

- Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định cùng với các đại võ sư khôi phục một số bài võ, thế võ cổ truyền để tập huấn cho các trường võ đường, câu lạc bộ để truyền dạy cho các võ sinh.

- Nhiều võ sư sưu tầm các thế võ, các bài quyền, bài thiệu, võ đạo, võ y làm tài liệu cho các võ sinh học tập và rèn luyện.

- Sở Văn hóa và Thể thao Bình Định, Trung tâm Võ thuật cổ truyền Bình Định với sự tham gia tích cực của các võ sư cập nhật kiểm kê Võ cổ truyền Bình Định, báo cáo với Cục Di sản văn hóa, Bộ Văn hoá Thể thao và Du lịch hằng năm.

- Các hoạt động nghiên cứu, sưu tầm, số hóa di sản bước đầu quan tâm tới các bài quyền, binh khí, chân dung các cố võ sư, võ sư tiêu biểu tại các võ đường trong và ngoài tỉnh.

9.5 Nâng cao nhận thức và quảng bá

- Biểu diễn võ thuật được lồng ghép vào trong các sự kiện văn hóa - xã hội đương đại và lễ hội truyền thống ở các làng xã, thị trấn và trên phương tiện thông tin đại chúng. Trang thông tin điện tử của Trung tâm Võ cổ truyền Bình Định (<http://ttvtct.svhtt.binhdinhh.gov.vn>) thường xuyên đăng tải cập nhật các hoạt động luyện tập, biểu diễn võ.

- Liên đoàn Võ thuật cổ truyền tỉnh Bình Định tập hợp các hội võ thuật, võ đường, câu lạc bộ và những người hoạt động võ thuật trên địa bàn tỉnh Bình Định tổ chức các cuộc thi, trình diễn, giao lưu võ cổ truyền hàng năm.

- Chương trình “Đêm Võ đài Bình Định” được tổ chức vào tối thứ bảy hàng tuần và các ngày lễ lớn tại Quảng trường Nguyễn Tất Thành, thành phố Quy Nhơn để quảng bá và nâng cao nhận thức về di sản Võ cổ truyền.

- Hoạt động quảng bá, tuyên truyền các chương trình, lễ hội được xuất hiện trên các phương tiện thông tin đại chúng. Các tiết mục võ cổ truyền được thường xuyên dàn dựng tại các chương trình biểu diễn nghệ thuật lớn của tỉnh góp phần tôn vinh những giá trị và sức sống lâu bền của Võ cổ truyền Bình Định, truyền thống võ đạo. Ngoài ra, thường xuyên phối hợp các cơ quan truyền thông xây dựng các chương trình, chuyên mục phát sóng, bài viết chuyên đề và định kỳ. Bên cạnh đó, phim điện ảnh, phóng sự liên quan tới võ cũng được triển khai rộng rãi như: Phim điện ảnh “Võ sinh Đại chiến”, “Nhất Đại Tông Sư”; các phóng sự, chương trình của Đài Truyền hình Việt Nam (VTV).

10. Vai trò chủ động, tích cực của cộng đồng trong kiểm kê và bảo vệ di sản

Trong quá trình kiểm kê di sản Võ cổ truyền Bình Định, cộng đồng chủ động, sẵn sàng phối hợp chặt chẽ với các nhà nghiên cứu, nhà quản lý trong việc cung cấp tư liệu về nhận diện, thực trạng thực hành, trao truyền và các hình thức bảo vệ di sản. Đại diện các võ đường, các câu lạc bộ, cá nhân một số các đại võ sư, võ sư tự giới thiệu về quá trình học và thực hành võ. Họ cung cấp thông tin về nhận diện, giá trị, chức năng của võ đối với cộng đồng, đồng thời cung cấp số liệu về các đại võ sư, người sáng lập các dòng võ, võ đường.

Cộng đồng đã tích cực hỗ trợ và tạo điều kiện để quay phim, chụp ảnh tại các địa điểm như võ đường, câu lạc bộ, và tại các lễ hội, nghi lễ được tổ chức trong cộng đồng. Họ không chỉ tham gia mà còn đóng góp ý kiến quan trọng về việc lựa chọn bối cảnh, các buổi thực hành, các bài võ, bài thiệu. Thông qua các hoạt động quay phim và phỏng vấn, các võ sư và người thực hành di sản đã thể hiện rõ hiểu biết sâu sắc và niềm tự hào đối với di sản của họ.

Đại diện cộng đồng cung cấp nhiều tài liệu bao gồm hình ảnh, video, và các bản ghi âm về võ trong lễ nghi, lễ hội, hoạt động truyền dạy, và thực hành võ cổ truyền tại các võ đường, lò võ, câu lạc bộ. Những tư liệu này giúp nhóm nghiên cứu có thông tin xác thực trong báo cáo kiểm kê và chất lượng xây dựng hồ sơ di sản. Những nội dung được chia sẻ về võ không chỉ phản ánh nhận thức rõ ràng của cộng đồng về giá trị của di sản, mà còn thể hiện ý thức về bản sắc và sự kế tục, cũng như vai trò của chính họ trong lưu giữ di sản.

Cộng đồng chủ thể của Võ cổ truyền Bình Định đóng vai trò trung tâm trong việc đề xuất và thực hiện các biện pháp bảo vệ di sản, từ truyền dạy, tư liệu hóa đến quảng bá và phát huy giá trị di sản trong đời sống đương đại. Các võ sư, võ sinh,

nghệ nhân chủ động phối hợp với chính quyền duy trì hoạt động tập luyện, trao truyền tại các võ đường, câu lạc bộ, và đưa võ thuật vào trường học, đảm bảo tính kế thừa qua nhiều thế hệ. Họ cũng góp phần quảng bá di sản võ mạnh mẽ qua việc tham gia biểu diễn võ thuật, giao lưu, liên hoan võ và đưa thông tin lên truyền thông đại chúng. Nhờ sự tham gia chủ động của cộng đồng, Võ cổ truyền Bình Định được thực hành thường xuyên và đảm bảo phát triển bền vững.

Kết luận

Võ cổ truyền Bình Định là một di sản văn hóa phi vật thể có giá trị lịch sử, văn hóa và xã hội sâu sắc, gắn liền với quá trình hình thành, phát triển của vùng đất và tinh thần thượng võ của người dân Bình Định. Quá trình kiểm kê di sản với sự tham gia chủ động, tích cực của cộng đồng chủ thể là các võ sư, võ sinh đã cung cấp những tư liệu quan trọng giúp nhận diện, đánh giá thực trạng thực hành, bảo vệ và phát huy di sản trong bối cảnh đương đại.

Kết quả kiểm kê cho thấy, Võ cổ truyền Bình Định được thực hành, trao truyền trong các võ đường, câu lạc bộ, và trình diễn như là một phần không thể thiếu của một số lễ hội truyền thống, nghi lễ và các hoạt động, sự kiện văn hóa xã hội đương đại. Các võ sư, võ sinh và người thực hành nói chung thể hiện vai trò chủ động trong việc bảo vệ và truyền dạy di sản, đảm bảo sự tiếp nối qua nhiều thế hệ.

Công tác kiểm kê di sản được cập nhật hàng năm và báo cáo cho Cục Di sản văn hóa để cập nhật trong hệ thống quản lý di sản văn hóa phi vật thể của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. Công tác kiểm kê có sự phối hợp giữa cộng đồng, chính quyền địa phương và các cơ quan quản lý, với sự tư vấn của các nhà nghiên cứu đã góp phần làm rõ về thực trạng thực hành, về chủ thể di sản, góp phần cho công việc tư liệu hóa, số hóa và quảng bá di sản này, tạo cơ sở cho các chiến lược bảo vệ lâu dài.

Công tác kiểm kê với sự tham gia chủ động và tích cực của cộng đồng di sản cung cấp cơ sở khoa học cho công tác bảo vệ và phát huy di sản Võ cổ truyền Bình Định. Số liệu kiểm kê cũng đóng góp thông tin quan trọng cho việc xây dựng hồ sơ đề cử đệ trình UNESCO ghi danh trong Danh sách di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại. Với sự tham gia tích cực của cộng đồng trong các hoạt động kiểm kê, bảo vệ di sản, sự hỗ trợ của chính quyền và ngành văn hóa, di sản này sẽ tiếp tục lan tỏa, không chỉ là một phần không thể thiếu của đời sống văn hóa của người Bình Định mà còn đại diện cho di sản văn hóa phi vật thể của người Việt tại vùng duyên hải miền Trung Việt Nam.